

Till GP:s kulturredaktion

RUBRIK: Vart är regionens kulturpolitik på väg?

Hur står det egentligen till med kulturpolitiken i Västra Götalandsregionen? Längre har regionens kulturpolitik varit offensiv och något av ett föredöme i övriga landet. Men vad händer nu?

Torsdagen den 17 november hade regionens kulturnämnd ett sammanträde som kan visa sig få konsekvenser för lång tid framöver. Man tog då två viktiga beslut. Dels antog man en ny kulturpolitisk strategi, dels en detaljbudget för 2012.

Budgetar är komplicerade saker. Inte minst på kulturpolitikens område. Det är många som berörs av dem, men få som har tid, lust eller kunskap nog att sätta sig in i och fullt ut förstå följderna av dem. Alla berörda har inte insikt i hur budgetdetaljerna styr framtiden för de fria kulturutövarna, de stora institutionerna och inte minst för det som helt saknas i budgeten: aktörer med nya idéer, experimentella projekt och vågade nysatsningar. För att förstå en budget måste man ha blick också för det som inte finns i den.

På nämndens sammanträde fördelades 2012 års medel: 936 miljoner av regionens skattemedel och 293 miljoner från staten enligt den så kallade samverkansmodellen. Det gör Västra Götalandsregionen till Sveriges starkaste kulturregion räknat i kronor per capita. Man disponerar nästan lika mycket pengar som Statens kulturråd har för hela landet. Det förpliktar. Man ska också komma ihåg att det nu tagna beslutet är övergripande styrande för de närmaste åren. Således har kulturnämnden fattat generella beslut för drygt 3 miljarder kr.

Västra Götalandsregionen har vunnit anseende som en stark och innovativ kulturregion – aktiv, experimenterande och modig – eftersom man varit lyhörd för omvärldens förändringar och försökt forma en tidsenlig politik på det spretiga och känsliga kulturområdet. Kulturen har betraktats som en del av regionens allmänna samhällsutveckling, samtidigt som man hållit de stora institutionerna om ryggen. Med nästa års kulturbudget ser det emellertid ut som om regionen faller tillbaka till ett passivt förvaltande och täckande av de mest akuta underskotten.

Hur kommer detta sig? Ja, ett tungt ansvar faller naturligtvis på den nuvarande ledningen. I budgetförslagets inledning beskriver kulturchefen Claes Rydberg de viktigaste prioriteringarna och ambitionerna med kulturpolitiken. Här sägs att regionen i stort sett satsar på allt: det fria kulturlivet, institutionerna, kulturarvet, barn och unga, folkhögskolor, bildkonst och EU-samverkan. Men fattas det inte något i uppräkningslistan? Ja, kanske vad regionen *vill* med sin kulturpolitik. Och hur

prioriteringarna i budgeten stämmer överens med den kulturstrategi som alltså antogs vid samma tillfälle och som skisserar en helt annan kulturpolitik.

Inte heller nämns att Västra Götaland får procentuellt mindre än de andra regionerna att fördela av de fria medlen från staten. För så är det nämligen. Vad beror det på? Den enkla tolkningen är att regionen inte fått gehör för sin hittills framgångsrika kulturpolitik och nu helt enkelt accepterat den struktur som gäller för statens bidragsgivning. Säkert fanns det en förhoppning om att styrkeförhållandet mellan staten och Västra Götaland skulle falla ut till regionens fördel. Men nu är det åter de traditionella konstområdesgränserna som gäller. Trots att den mest intressanta utvecklingen ofta sker i gränslanden och i hybridform.

Varför öppnar inte kulturnämnden för en bidragsgivning som fullföljer regionens framgångsrika satsningar på tvärs? Och varför använder man sig inte alls av det nya instrument som regional fördelning av statsmedlen innebär, till någon som helst profilering? Inte undra på att andra regioner får både mer pengar och intressantare uppdrag.

Det finns en djup ironi här. Den samverkansmodell som nu sysselsätter stora delar av det kulturbyråkratiska Sverige och som innebär att makt förflyttas från statlig till regional nivå har sitt ursprung just i de goda erfarenheterna från Västra Götaland. Samverkansmodellen, även benämnd ”portföljmodell” och ”koffertmodell”, var ursprungligen en ”Västra Götalandsmodell”. Det var denna som skulle spridas över landet. Och nu ser just Västra Götaland ut att bli en förlorare i denna process. Det är anmärkningsvärt.

I budgetens inledning sägs vidare att regionens kulturpolitik är internationellt uppmärksammas. Samma sak sägs gälla den konstnärliga kvaliteten. Men inte ett ord om hur denna internationella uppmärksamhet ska tas om hand och vidareutvecklas. Och, lika illa, inte en mening om vad man menar med konstnärlig kvalitet. Eller hur denna syn återspeglas i fördelningen av pengar.

Det finns förvisso ett antal områden och institutioner som fått mer pengar i denna budget: Folkteatern får ytterligare 5,4 miljoner (utöver de 6,5 miljoner de fått i ökat hyresbidrag, per år), Operan och Symfonikerna får ytterligare 15 miljoner kronor att dela på – delvis för att öka den konstnärliga kvaliteten och delvis för att ”förhindra kostnadsurholkning”. För rättvisans skull ska nämnas att det görs ett par andra mindre satsningar på kulturstrategiska uppdrag och det fria kulturlivet. Inget ont i dessa prioriteringar, men: vad är ambitionen? Vad vill regionens kulturpolitiska företrädare egentligen åstadkomma?

Ja, det är ju frågor som rimligtvis bör besvaras i den kulturstrategi som nämnden antog vid samma möte. Och det görs faktiskt, åtminstone på ett övergripande plan. Kulturstrategin är ett läsvärt

dokument. Vad gäller analys och visionär kraft finns inget motsvarande kulturpolitiskt styrdokument i landet. Västra Götalandsregionen är att gratulera. Problemet är bara att det alltså inte går att se hur denna strategi hänger samman med det budgetbeslut som fattades vid samma möte.

Och – för historien är inte slut här – just nu verkar det ovisst hur det kommer att gå med kulturstrategin. ”Ny kulturstrategi sätter riktningen för Sveriges största kulturregion” trumpetade kulturnämnden ut i ett pressmeddelande efter att beslutet fattats. Och i Dagens Nyheter lät sig kulturchefen intervjuas (DN 24/11). Men redan innan denna intervju hunnit nå tidningssidorna stötte strategin på patrull. Den 22 november stoppades den på ett möte i Vänersborg av en annan regional instans, Beredningen för hållbar utveckling. Den återremitterades till kulturnämnden. Varför? Oklart. Vad kommer att hända nu? Högst oklart. Men vi kan konstatera att ärendet hanterats på ett sätt som varit, ja, vad ska man säga – oskickligt.

För ett år sedan beskrev Atalantes Niklas Rydén på denna sida hur den stolthet man som kulturutövare tidigare känt över Västra Götalands kulturpolitik var på väg att förbytas i oro. Han hoppades dock att regionen skulle förbli ”ett kulturpolitiskt föredöme” (GP 8/12 2010). I dag, ett år senare, måste vi tyvärr konstatera att Rydéns farhågor ser ut att besannas.

Än mer drastiskt formulerade sig nyligen kulturnämndens förre ordförande Lars Nordström som hävdade att ”kalla kulturpolitiska vindar” nu blåser genom regionen (GP Debatt 21/10, se även GT 1/12). Han fick naturligtvis mothugg av den nuvarande politiska ledningen (28/10). Det är lätt att instämna i Nordströms kritik, men jag tror inte att han beskriver hela bilden. Orsaken till de oklara signaler och dubbla budskap som nu utgår från kulturnämnden bottnar nog inte i första hand i partipolitiska motsättningar. Kulturstrategin antogs trots allt av en enig nämnd. Det är alltså inte den politiska viljan som saknas. Problemen ligger nog snarare i genomförandedet, det vill säga på tjänstemannanivå.

Strax efter det att Claes Rydberg tillträdde som kulturchef i augusti förra året beskrev han i en intervju med GP hur han såg på sin uppgift: ”Jag spelar med de politiker som valts ut. De bestämmer, men jag ska se till att de bestämmer rätt saker” (GP 2/9 2010).

Frågan är bara vad som är ”rätt saker”. Och kanske bör frågan om vart regionens kulturpolitik är på väg omformuleras till följande fråga: Vem är det egentligen som bestämmer Västra Götalandsregionens kulturpolitik?

Idéhistoriker och kulturskribent. Ordförande i Nätverkstan Kultur i Väst, som uppbär stöd från Västra Götalandsregionen.

Fotnot

Västra Götalandsregionens kulturstrategi ”En mötesplats i världen” finns att läsa på:

www.vgregion.se/kultur